

ВРАХУВАННЯ ПСИХОЛОГІЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ УЧНІВ У ПЕДАГОГІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ

Гук О.О., Мироненко Н.В. (Полтава)

«За будь-якими вчинками, конфліктами завжди приховуються певні причини. Зрозуміти їх – означає зрозуміти людину. Перш ніж досягти будь-якої мети, варто зважити свої можливості й засоби, а головне – наслідки своїх дій».

Нині в Україні взято курс на побудову гуманного демократичного суспільства. Суспільство, держава ставить перед системою освіти мету – створити соціально-педагогічні умови, які б забезпечували виховання гуманної соціально активної особистості, готували кожного до повноцінного і щасливого життя. В цьому полягає зміст ідеалу і мети гуманістичного виховання. [2, ст. 31-32]

А.С. Чернишов стверджує, що в даний час морально-психологічною основою навчально-виховного процесу в школі повинен стати гуманізм. Але проголошуючи принцип гуманізму потрібно навчитись на практиці перетворювати його в життя. [5, ст. 13]

Вважаємо, що реформа освіти, модернізація управління навчальними закладами можливі лише за умов оптимізації системи підготовки менеджерів освіти і творчих викладачів відповідно до рівня потреб ринкової економіки та ЗНЗ, її якісного розвитку та визначення основного вектора – превентивного оволодіння азбукою управління тими, хто хоче і може бути керівниками.

Головне завдання школи на сучасній стадії її розвитку – навчити учня вчитися, ми також розуміємо, що це передусім пов'язане з освоєнням форм навчального співробітництва, комунікабельності, спілкування. Спілкування – один з основних процесів, націлених на створення спільноти, на об'єднання розрізнених людей у спільне. Виділяють такі рівні спілкування, як:

- 1) спілкування й навчальне співробітництво учня з учителем;
- 2) спілкування й навчальне співробітництво учнів між собою.

Такі засади співробітництва, як «учень – учитель» створюють можливість для народження учня як суб'єкта навчальної діяльності, тобто того, хто вміє вчити себе (спочатку з допомогою вчителя). А це, в свою чергу, дає можливість умілому вчитися знаходити межі своїх можливостей і виходити за ці межі.

На думку Л.М. Карамушки, однією з головних стратегій організації діяльності освітнього закладу може стати така стратегія: від гуманізації взаємодії адміністрації освітнього закладу і вчителів до гуманізації взаємин педагогів та учнів. [1, ст. 137-139]

Для реалізації цієї стратегії потрібно враховувати вікові та психологічні особливості учнів. Інакше, через погану організацію навчання, а саме, коли не враховуються вікові особливості учнів, виникають конфліктні ситуації між учасниками педагогічної взаємодії. Виділяють **такі періоди**:

- 1) Перший клас (відбувається зміна ведучої діяльності з ігрової на навчальну), з'являються нові вимоги та обов'язки.
- 2) Перехід у 5-й клас. Замість одного учителя діти навчаються у різних учителів предметників, з'являються нові шкільні предмети.
- 3) На початку 9-го класу виникає нова хвороблива проблема: необхідно вирішити, що робити після закінчення школи – йти в середній спеціальний навчальний заклад чи продовжити навчання в середній школі.

Для багатьох молодих людей 9-й клас слугує межею, за якою вони змушені розпочинати доросле життя.

- 4) Закінчення школи, вибір майбутньої професії. Конкурсні екзамени до ВУЗу, початок особистого та інтимного життя. [4]

Підлітки (10-15 років), а тим більше юнаки і дівчата (15-18 років) підходять до оцінки своїх учителів більш критично, ніж молодші школярі. Однак, із старшокласниками підготовлений і умілий учитель завжди зможе налагодити хороші відносини. В такому випадку конфлікти між учителем і учнями або виключені зовсім, або трапляються дуже рідко.

Чи будуть юнацькі роки щасливими і творчими, чи залишаться в пам'яті сьогорнішнього школяра як заповнені дрібними конфліктами, постійним зубрінням і нудьгою, — у більшості випадків залежить від атмосфери, яка панує у навчальному закладі і від його особистих відносин з учителями. Юнацька особистість ніколи не буває однозначною, вона завжди мінлива і суперечлива.

У старшому шкільному віці свідомо і цілеспрямовано формуються такі якості характеру, як сила волі, витримка, наполегливість, самоконтроль, обдуманість, критичність тощо. Старшокласники переходять на вищі рівні абстрагуючого та узагальнюючого мислення. Учні цього віку більш усвідомлено і міцно оволодівають логічними операціями. Як показали дослідження, старшокласники критично ставляться до засвоєваних ними знань, до висловлювань дорослих. Вони схильні до постановки проблем, до диспутів і філософування. [3, с. 180].

Продуктивність зусиль молоді в ранньому юнацькому віці залежить частіше від настрою. Під час даного періоду декому важко переходити від неробочого стану до праці, дехто часто лінується, відволікається. Захоплення „надзвичайними пригодами“ призводить до ігнорування повсякденних обов'язків, внаслідок чого виникають конфлікти.

Л.М. Карамушка вирізняє такі причини виникнення конфліктів в освітніх організаціях: [1, ст. 266]

Загальні причини конфліктів	Конкретизація причин різних типів конфліктів	
	Причини внутрішньоособистісних конфліктів	Причини міжособистісних, внутрішньогрупових та міжгрупових конфліктів
Конфлікт ролей	Очікування від людини неадекватних дій (з боку суспільства, конкретної організації, управлінського персоналу)	Неадекватне виконання соціальних ролей учасниками суспільної діяльності та управлінської взаємодії (різне ставлення до діяльності, різні цілі)
Конфлікт бажань	Зіткнення різних бажань (потреб, інтересів) у свідомості однієї людини, які мають особистий характер або пов'язані з діяльністю організації	Зіткнення свідомостей різних людей (груп) з приводу певного бажання, особистого або пов'язаного з цілями організації (розподіл обмежених ресурсів, досягнення мети у процесі конкурентної боротьби)
Конфлікт норм поведінки	Зіткнення цінностей, норм поведінки, життєвого досвіду у свідомості однієї людини	Зіткнення свідомостей різних людей (груп) у процесі спілкування та соціальної взаємодії.

Отже, ми бачимо, що впродовж всього навчання в школі діти часто потрапляють у складні психологічні, навіть стресові, ситуації, вони постійно змушені пристосовуватися до нових учителів, а це й призводить до зародження конфліктів.

Тому врахування особливостей вікового розвитку учнів старших класів у формуванні загальної стратегії діяльності керівника загальноосвітнього навчального закладу є одним з принципових і невідкладних завдань успішного освітнього менеджменту і допомагає формуванню колективу однодумців з адміністрації школи, вчителів та учнів закладу.

Література

1. Карамушка Л.М. Психологія освітнього менеджменту: Навч. посіб. для студ. вузів.- К.: Либідь, 2004.- 422 с.
2. Касьяненко М.Д. Педагогіка співробітництва: Навч. посібник.- К.: Вища шк., 1993.
3. Кон И.С. Психология старшеклассника: пособие для учителей. — М.: Просвещение, 1980. — 192с.
4. Методы разрешения педагогических конфликтов.- <http://www.gumanitarist.narod.ru/psixo-konflikt-podroctok2.htm>
5. Чернышев А.С. Практикум по решению конфликтных педагогических ситуаций.- М.: Педагогическое общество России, 1999.- 186 с.

УРОК-ГРА «В ЦАРСТВІ РУДОГО ДРАКОНА»

Дем'яно А., Магда В.І. (Полтава)

Розвивати в учнів стійкий інтерес до хімії не просто. Сухі академічні істини, що подає вчитель на уроці, часто погано сприймаються учнями. Тому вчителю постійно доводиться думати про те, як пояснити нову тему і подати знання таким чином, щоб вони були зрозумілі, доступні, цікаві і в той же час спонукали учнів активно працювати на уроці, стимулювали розумову діяльність. Як досягнути того, щоб урок, з одного боку, був максимально ефективним з точки зору навчання, а з іншого – заціпав емоційну сферу і естетичні почуття особистості?

Для вирішення цих завдань слід використовувати активні методи навчання, проводити нестандартні уроки у формі змагання, мандрівки, казки, ділової гри і т.д. [2, 3]

Іноколи буває так, що урок вдається настільки, що стає улюбленим на багато років. І головне, відчувається віддача від такого уроку: учні, що раніше не проявляли зацікавленості у вивченні хімії, були байдужими, із задоволенням включаються в роботу, легко засвоюють важкий матеріал і на наступних уроках успішно відповідають на всі поставлені запитання. В результаті вчителю хочеться вчити, а учням – вчитися.

Пропонуємо конспект уроку на тему «Корозія металів. Захист від корозії», який проводиться у 9-му класі. Звичайно, він вимагає великої попередньої підготовки, зате результат виправдовує всі затрати сил і часу. Якби кожен урок вчителя був таким яскравим і насиченим по змісту, то учні бігли б в школу із задоволенням!

Мета уроку полягає в ознайомленні учнів з явищем хімічної та електрохімічної корозії, зі способами захисту металів від корозії; поясненні процесів окиснення-відновлення, що протікають на поверхні металу в результаті корозії; розвитку практичних вмінь по захисту металів від корозії в побуті.

Для проведення уроку необхідне наступне обладнання: таблиці «Корозія металів», «Захист металів від корозії»; таблички з вказаним маршрутом направлення (станція «Інформаційна» → станція «Історична» → станція «Експериментальна» → станція «Практична» → «Стоп! Червоне світло!»); костюми для Рудого дракона, Історика.

Завчасно слід закласти досліди по вивченню корозії.

Урок починається вступним словом вчителя.

Під звуки скрипу і скреготу з'являється Рудий дракон – учень, одягнений в руді лахміття, на голові корона з іржавої проволочки. Він тримається досить впевнено, показуючи свою перевагу. Щоб проникнути в своє царство, Рудий дракон пропонує учням правильно накреслити ключ-пропуск.

Ключ-пропуск – це знання. Необхідно виконати графічний диктант. На столах в учнів лежать завчасно підготовлені листки з накресленою прямою, що розділена на 20 відрізків і пронумерована відповідно питанням диктанта. Учням потрібно поставити знак «^» на тому відрізьку, який відповідає твердженню, що не відноситься до металу, який розглядається. Ті, хто виконує